

Τα απανθρακωμένα χειρόγραφα (ολόκληρη βιβλιοθήκη) του Ερκόλανο
24grammata.com

Ο σκηνοθέτης Θεόδωρος Μαραγκός παρουσιάζει ένα μοναδικό ταξίδι στη Μεγάλη Ελλάδα και πρωτοπαρουσιάζει στους συνέλληνες, και όχι μόνο, την περιπέτεια της αποκρυπτογράφησης των 2000 παπύρων του Ερκόλανο Herculaneum (Ηράκλειο), κοντά στη Νάπολη, που παρόλο που ανακαλύφθηκαν πριν 250 χρόνια (πρόκειται για κομμάτια κάρβουνου) ήταν αδύνατον μέχρι πρότινος να διαβαστούν.

Άγνωστα Επικούρεια κείμενα που αναφέρονται στη μουσική και τον έρωτα (δες παρακάτω) και κήκαν από τη λάβα του Βεζούβιου ζωντανεύουν με τη βοήθεια της αμερικανικής υπερσύγχρονης τεχνολογίας. Οι επιστήμονες, ανάμεσα τους και ο Έλληνας Γ. Καραμανώλης, μπόρεσαν να διαβάσουν τα ελληνικά χειρόγραφα μέσα από τις στάχτες (κυριολεκτικά καρβουνιασμένους παπύρους)

ΟΙ ΠΑΠΥΡΟΙ ΤΟΥ ΕΡΚΟΛΑΝΟ-ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ

Φιλόδημος ο Επικούρειος Φιλόσοφος

(110 π.Χ-40 π.Χ)

Ο Φιλοδήμος γεννήθηκε στα Γάδαρα της Παλαιστίνης γύρω στα 110 π.Χ (σημερινό Umm Quais της Ιορδανίας), Η πόλη Γάδαρα ανήκε στην περιφέρεια της εμπορικής και γεωγραφικής συνομοσπονδίας γνωστή σαν Δεκάπολις .Πιθανόν η πόλη Γάδαρα να πήρε το εξελληνισμένο όνομα σε ανάμνηση του μακεδονικού χωριού Γάδειρα .Θεωρείται η πόλη των φιλοσόφων .Έχουμε από τα Γάδαρα τους κυνικούς φιλοσόφους Μένιππο, Μελέαγρο και Οινόμαο, άλλους φιλοσόφους όπως τον Ιάμβλιχο και ρήτορες όπως τον Θεόδωρο και Άσπανη και τον Φίλο τον μαθηματικό Ο Φιλόδημος υπήρξε μια σημαντική προσωπικότητα με πλούσια συγγραφική δράση Φιλόσοφος, ιστορικός της φιλοσοφίας, θεωρητικός της ρητορικής και της ποίησης, οικονομολόγος και ποιητής .Απέκτησε φήμη και σαν επιγραμματοποιός.

Μετανάστευσε στην Αθήνα και σπούδασε φιλοσοφία και δη επικούρεια φιλοσοφία. Το όνομά του συνδέεται με μια από τις μεγαλύτερες ανακαλύψεις έργων από την αρχαιότητα στο Ερκολάνο της σημερινής Ιταλίας..

(Στην Μεγάλη Ελλάδα υπήρχαν 151 Ελληνικές πόλεις ,στην Σικελία 89 Ελληνικές πόλεις.)

Το όνομα Ηράκλειον οφείλετο στο ιερό του Ηρακλέους που υπήρχε.

Πόλεις και ακρωτήρια που φέρουν το όνομα Ηράκλειο.

α. Πόλη της Ιταλίας

β.ακρωτήριο Ιταλίας

γ.πόλη της Κρήτης,επίγειο της Κνωσού

δ.πόλη της Κάτω Αιγύπτου.

ε.ακρωτήριο της Σαρματίας στον Εύξεινο Πόντο.

στ. Ακρωτήριο του Πόντου κοντά στην Αμισό

Η ανασκαφή στα μέσα του 18ον αιώνα στο Herculaneum (Ηράκλειο), σημερινό Ερκολάνο.(Η πόλη μέχρι το 1970 ήταν γνωστή με το όνομα Resina), μια παραθαλάσσια πόλη γειτονικά της Νάπολης και της Πομπηίας έφερε στο φως 1100 περίπου παπυρικά βιβλία θαμμένα στο εσωτερικό μιας από κάθε άποψη εκπληκτικής ρωμαϊκής βίλας.

Πρόκειται στην πλειονότητά τους για έργα του Επίκουρου και μεταγενεστέρων Επικουρείων, μεταξύ των οποίων πολλά του Φιλόδημου. Δάσκαλος του Φιλόδημου υπήρξε ο Ζήνων ο Σιδώνιος (Σχολάρχης Επικούρειας Σχολής).

Η ανακάλυψη των Επικουρείων έργων όχι μόνο συνέβαλε στην αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος για την Ελληνιστική φιλοσοφία και ποίηση, αλλά έδωσε νέες διαστάσεις στη μελέτη τους. Το έργο του Φιλόδημου έδωσε νέες προεκτάσεις στην έρευνα σχετικά με τη λατινική ποίηση των συγχρόνων του, Λουκρήτιου, Βιργίλιου και Οράτιου, ενώ έδειξε για μία ακόμη φορά πως ο διαχωρισμός που καλλιεργεί ο ακαδημαϊκός χώρος μεταξύ φιλοσοφίας και λογοτεχνίας όχι μόνο είναι προβληματικός, αλλά εμποδίζει να αναδυθούν και να εξεταστούν σημαντικά ζητήματα σχετικά με τον πολιτισμό της εποχής, όπως είναι για παράδειγμα η αντίληψη των Επικουρείων για την λογοτεχνία.

Δεν γνωρίζουμε γιατί ο Φιλόδημος προτίμησε την επικούρεια σχολή αλλά από τα έργα του φαίνεται ότι ήταν γνώστης και των άλλων σχολών της Ακαδημίας, τον Περίπατο και τη Στοά.

Μετά τις σπουδές του στην Αθήνα μετακινήθηκε στην Ιταλία, αρχικά στη Ρώμη και κατόπιν στην περιοχή της Νάπολης. Γύρω στα 75-70 πΧ.. Εκεί συνδέεται με μια ισχυρή προσωπικότητα της Ρωμαϊκής αριστοκρατίας τον πεθερό του Ιουλίου Καίσαρα και δραστήριο πολιτικό Πείσωνα (Lucius Calpurnius Piso Cesonius) ο οποίος γίνεται ο πατρώνας του..

Όπως πιστεύεται ευρέως σήμερα, ο Πείσων πρέπει να ήταν ο ιδιοκτήτης της περίφημης βίλας των παπύρων στην πόλη Ηράκλειον. (διαστάσεις έπαυλης 250 μέτρα X 50 μέτρα) Σε αυτή τη βίλα εγκαταστάθηκε και έζησε την υπόλοιπη ζωή του ο Φιλόδημος (από το 70-40πχ περίπου).

Με εξαίρεση τα επιγράμματα, όλα τα έργα του Φιλόδημου έχουν σωθεί στους παπύρους που ανακαλύφθηκαν στην περίφημη βίλα των παπύρων. Η διατήρηση και ανακάλυψη των παπύρων αποτελεί μια αρκετά συναρπαστική ιστορία. Η έκρηξη του Βεζουβίου στις 25 Αυγούστου του 79 μΧ ήταν μοιραία για τις γειτονικές πόλεις της Πομπηίας και του Herculaneum αλλά και άλλων πόλεων στην ίδια περιοχή. Η λάβα σε θερμοκρασία σχεδόν

300 βαθμών Κελσίου είχε ροή 160 χιλιόμετρα την ώρα.

Οι πόλεις θάφτηκαν κάτω από τόνους στάχτης και ηφαιστειακού υλικού(συνολικού πάχους 27 περίπου μέτρων) που νέκρωσαν κάθε ίχνος ζωής.Στο υλικό αυτό προστέθηκε και λάβα από την έκρηξη του ίδιου ηφαιστείου το 1631.Τα παπυρικά βιβλία στη βίλα απανθρακώθηκαν σε θερμοκρασίες γύρω στους 300-320 βαθμούς Κελσίου και επιπλέον υπέστησαν περαιτέρω φθορές λόγω της έκθεσής τους σε ένα συνδυασμό υλικών, όπως διάφορα τοξικά αέρια, στάχτη και σκόνη από το έδαφος..Η απανθράκωσή τους ήταν και η αιτία της διατήρησής τους. Πάντως οι πάπυροι δεν υπέστησαν όλοι την ίδια αλλοίωση που οφείλεται σε ένα συνδυασμό διαφόρων παραγόντων .Π χ. χρησιμοποίησαν κόλλα για να δοθεί ομοιόμορφο χρώμα και για να διατηρηθούν ,η κόλλα λειτούργησε ως προστατευτικός μηχανισμός απέναντι στην θερμοκρασία και την υγρασία.

Το 1750 άρχισαν οι ανασκαφές στην πόλη του Herculaneum υπό την εποπτεία του Carlo di Borbone(1716-1788). Στις 19 Οκτωβρίου του 1752 οι πάπυροι άρχισαν να έρχονται στο φως και η ανακάλυψή τους ολοκληρώθηκε στις 25 Αυγούστου του 1754.Οι πάπυροι βρέθηκαν σε 5 διαφορετικά σημεία στην βίλα άλλα σε κουτιά και άλλα σε ξύλινες θήκες. Σήμερα υπάρχουν καταλογραφημένα 1830 κομμάτια ή ομάδες αποσπασμάτων.

Περίπου 30-50 πάπυροι καταστράφηκαν από τους πρώτους ανασκαφείς γιατί τους θεώρησαν κομμάτια απανθρακωμένου ξύλου.

Στην αρχή οι φιλόλογοι νόμισαν ότι οι πάπυροι θα έφεραν στο φως χαμένη λυρική και τραγική ποίηση, τα χαμένα έργα της Σαπφούς ,του Αρχίλοχου ή των τραγικών , αλλά οι πάπυροι περιέχουν φιλοσοφικά κείμενα κυρίως της Επικούρειας σχολής .Ωστόσο η βιβλιοθήκη δεν είναι αποκλειστικά ελληνική ούτε αποκλειστικά επικούρεια.100 περίπου πάπυροι περιέχουν λατινικά κείμενα ποιητικά και πεζά, , μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται πάπυροι με κείμενα του Λουκρήτιου και του Ένιου και το έργο ενός αγνώστου για την Ναυμαχία στο Άκτιο το 31 πχ. Όσον αφορά το Ελληνικό τμήμα της βιβλιοθήκης,έχουν έρθει στο φως και αρκετά κείμενα Στωικής φιλοσοφίας,όπως είναι τα Λογικά ζητήματα και το Περί Προνοίας του Χρυσίπου. Πολλά έργα είναι του ίδιου του Επίκουρου.και άλλων επικουρείων αγνώστων όπως ο Πολύστρατος,ο Καρνεΐσκος,ο Έρμαρχος και ο Δημήτριος ο Λάκων. Πρέπει να τονιστεί ότι κανένα από τα βιβλία με έργα του Φιλόδημου δεν είναι αυτόγραφο.Συνεπώς τα βιβλία γράφονταν,αντιγράφονταν και διορθώνονταν από επαγγελματίες γραφείς.

Τα έργα του Herculaneum προέρχονται από διαφορετικές εποχές που καλύπτουν την περίοδο από τον 3ον αιώνα π.Χ. μέχρι τις αρχές του 1ου αι.μ.Χ.

Στην αρχή για να ξετυλιξουν τους παπύρους χρησιμοποίησαν διάφορες χημικές ουσίες με αποτέλεσμα να καταστραφούν πολλοί από αυτούς.

Ο Camillo Paderni χρησιμοποίησε μια διαφορετική μέθοδο, έκοβε με μαχαίρι τους παπύρους στη μέση από την μία άκρη στην άλλη με αποτέλεσμα να καταστρέφεται το εσωτερικό το

λεγόμενο μεδούλι.

Ο Antonio Piaggio (1713-1796) έκοβε το εξωτερικό του παπύρου μέχρι ενός σημείου και το εσωτερικό έμενε ανέπαφο. Επίσης εφεύρε μια μηχανή για το ξετύλιγμα των παπύρων αυτό άρχισε το 1753 μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα. Με την μηχανή αυτή ξετυλιγέτο και το εσωτερικό των παπύρων

Την δεκαετία του 1960 δοκιμάστηκε η μέθοδος Fackelmann., με χυμό παπύρου και με ένα ηλεκτρικό λαμπτήρα προσπαθούσαν να ξεχωρίσουν τα διάφορα στρώματα του παπύρου αλλά η μέθοδος αυτή κατέστρεφε την γραφή.

Τα τελευταία είκοσι χρόνια εφαρμόζεται η μέθοδος Knut Kleve .Στηρίζεται στην χρήση κόλλας που έχει βάση οργανική και ένα είδος χαρτιού, το λεγόμενο Γιαπωνέζικο χαρτί. Τοποθετείται πάνω στον Πάπυρο που έχει απορροφήσει την κόλλα και επικάθεται στο χαρτί. Υπάρχουν ακόμα 200 κομμάτια παπύρων που μένουν να ανοιχτούν.

Οι ανασκαφές συνεχίζονται καθώς ένα αρκετά μεγάλο μέρος της βίλας παραμένει θαμμένο και κανείς δεν ξέρει τι μας επιφυλάσσει. Να σημειωθεί ότι μόνο 25% έχει ανασκαφεί και έχουν κάνει σήραγγες .Έχουν βρεθεί δημόσια κτίρια και λουτρά, θέατρο για 2.550 θεατές και άλλα κτίρια. Επίσης έχουν βρεθεί 80 μαρμάρια και μπρούντζινα τεμάχια περιλαμβανομένων 40 προτομών φημισμένων συγγραφέων και φιλοσόφων Η βίλα των παπύρων είναι η μόνη Ρωμαϊκή βιβλιοθήκη που βρέθηκε μέχρι τώρα και όπως αναφέρει ο καθηγητής Richard Janko του University College στο Λονδίνο είναι η μόνη πηγή ποίησης και λογοτεχνικής κριτικής από το 300 πΧ μέχρι την εποχή του Χριστού και αυτοί οι αιώνες ήταν πολύ σημαντικοί. Σήμερα μια διεθνής Ομάδα που ηγείται από ακαδημαϊκούς του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας εργάζεται στο γνωστό Philodemus Project με σκοπό να διαβαστούν τα κείμενα και να εκδώσουν ένα μέρος της βιβλιοθήκης. Επίσης έχει δημιουργηθεί και η εταιρεία των φίλων του Ερκόλανο (Friends of Herculaneum Society), που προωθεί την ιδέα περαιτέρω ανασκαφών στην περιοχή και καλύτερη διαφύλαξή της..Ο διευθυντής της βρετανικής Σχολής στην Ρώμη είπε ότι

“ Η ανασκαφή αυτή είναι η μοναδική από τις ανασκαφές που έχουν γίνει μέχρι σήμερα όπου ύλη οργανική έχει τόσο καλά διατηρηθεί ,δηλαδή πάπυροι, έπιπλα,δοκοί, πόρτες, ύφασμα, σχοινί. Σχεδόν καθημερινά υπάρχει κίνδυνος να εκραγεί ο Βεζούβιος με κίνδυνο να ξαναθαφτεί το Ερκόλανο και πάλι κάτω από την λάβα.

Σκοπεύουν να εκδώσουν 7 τόμους βιβλία του Φιλόδημου Περί ποιητικής,περί μουσικής και περί ρητορικής με σύνολο 80.000 λέξεων Ελληνικών και επιπλέον , εισαγωγή, μετάφραση και σημειώσεις. Επίσης θα εμπλουτίσουν τη βάση δεδομένων του TLG (Thesaurus Linguae Graecae) με τα έργα του Φιλόδημου για έρευνα δια μέσου του σύμπακτου δίσκου CD-ROM. Τα γραπτά του Φιλόδημου αποτελούν το μεγαλύτερο σώμα της αρχαίας Ελληνικής φιλοσοφίας που έχει ποτέ μεταφραστεί στην Αγγλική. Ανοίγεται ένα καινούργιο κεφάλαιο στην ιστορία της Δυτικής σκέψης, φανερώνοντας την επιτήδευση και ποικιλομορφία της Αισθητικής κατά το διάστημα της Ελληνιστικής περιόδου.

Τα φιλοσοφικά έργα του Φιλόδημου αριθμεί τα εξής θέματα.

α. Λογικά συγγράμματα

Περί σημείων

Το έργο αποτελείται από τρία μέρη, στα οποία συζητά τους τύπους του αναλογικού διαλογισμού.

β.Περί Ρητορικής

Το έργο αποτελείται από επτά βιβλία.

γ. Περί ποιημάτων.

Το έργο αποτελείται από πέντε βιβλία. Μόνο για το τέταρτο και πέμπτο βιβλίο υπάρχουν στοιχεία. Ειδικότερα, στο τέταρτο, τοποθετείται αρνητικά έναντι του Αριστοτέλους, ενώ στο πέμπτο ασχολείται με τον ορισμό του “αγαθός ποιητής” και “αρετή ποιήσεως”. Ο Φιλόδημος υποστηρίζει πως η ποίηση δεν έχει μια ηθικό-παιδαγωγική λειτουργία

δ. Περί μουσικής.

Το έργο αποτελείται από τέσσερα βιβλία. Στο πρώτο βιβλίο εκτίθενται οι δοξασίες του Περιπάτου, της Ακαδημίας και της Στοάς για την μουσική ,ενώ στα επόμενα τρία ο Φιλόδημος τίθεται αρνητικά έναντι των ιδεών των συγγραφέων των σχολών αυτών. Κατά τον επικούρειο φιλόσοφο, η μουσική δεν ασκεί καμιά ηθική επίδραση και δεν οδηγεί τον άνθρωπο προς την απόκτηση της αρετής.

ε Θεολογικά συγγράμματα.

Στην κατηγορία αυτή υπάγονται τρία έργα του φιλόσοφου.

i Περί Θεών.

Το έργο αποτελείται από τρία βιβλία, από τα οποία μόνο τα δύο έχουν διασωθεί. Το πρώτο με τίτλο “Περί θεών αγωγής γ”

ii. Περί ευσεβείας

Το έργο αποτελείται από δύο βιβλία. Στο πρώτο βιβλίο, το οποίο αποτελείται από τρία μέρη, ο Φιλόδημος προβαίνει σε μία κριτική των μύθων και της θεολογίας των φιλοσόφων και ποιητών, όπως του Ομήρου, Ησιόδου, Μιμνέρμου, Θαλού, Πινδάρου, Καλλιμάχου, Αντιμάχου, Προδίκου, Δημοκρίτου και κυρίως κατά των Στωϊκών.

Το δεύτερο βιβλίο πραγματεύεται τις ιδέες του Επικούρου περί της αληθούς ευσεβείας. Οι θεοί υφίστανται και μολονότι δεν αναμειγνύονται στα ανθρώπινα πρέπει να λατρεύονται σύμφωνα με τους νόμους της πόλεως. οι άνθρωποι δεν πρέπει να προσδοκούν ούτε καλό ούτε κακό δηλαδή να μην ελπίζουν μάταια στην αμοιβή ούτε να φοβούνται την τιμωρία τους.

iii. Περί προνοίας.

Πρόκειται για αδημοσίευτο έργο, του οποίου ο τίτλος δεν έχει διασωθεί. Τα διασωθέντα αποσπάσματα φαίνεται πως ανήκουν από το έργο “ Περί προνοίας”.

Στ .Σύνταξις των φιλοσόφων.

Πρόκειται για ένα εκτενές και ογκώδες έργο, το οποίο αποτελείται από δέκα τουλάχιστον βιβλία. Το δέκατο βιβλίο πραγματευόταν τις δοξασίες των Επικουρείων σύμφωνα με τις πληροφορίες που μας δίδει ο Διογένης Ο Λαέρτιος..

Η “ σύνταξις” αποτελεί ένα μεγάλο διδακτικό εγχειρίδιο, το οποίο προοριζόταν προς χρήση όχι μόνο των επικουρείων, αλλά για ολόκληρη την πνευματικά καλλιεργημένη κοινωνία της Ρώμης και της Ιταλίας γενικότερα.

ζ. Περί Επικούρου.

Πρόκειται για μια πραγματεία δύο τουλάχιστον βιβλίων που ασχολείται με την ζωή και την διδασκαλία του Επίκουρου.

η. Προς τούς [εταίρους] .

Στο έργο αυτό εγείρει ο Φιλόδημος μομφή κατά εκείνων των επικουρείων φιλοσόφων, των σοφιστών, οι οποίοι διαφοροποιήθηκαν από την διδασκαλία του Κήπου.

Θ.Περί των Στωϊκών .

Ο Φιλόδημος στρέφεται κατά των στωϊκών φιλοσόφων Ζήνωνος του Κριτέως και Διογένης του Σινωπέως, οι οποίοι συνέγραψαν έργο με τίτλο “Πολιτεία”.Το έργο αυτό είναι σημαντικό,γιατί αποτελεί μια πηγή πληροφοριών για τις δοξασίες των Στωϊκών.

Ι. Ηθικά συγγράμματα.

Κατά την τελευταία περίοδο της συγγραφικής του δραστηριότητας ανάγονται δύο έργα περί ηθικής,των οποίων το περιεχόμενο παρουσιάζει μιά μεγάλη ομοιότητα.Πρόκειται για το έργο “Περί του φιλοσοφητέου είναι”:και τα τέσσερα βιβλία του έργου “Περί Θανάτου”. Από το τελευταίο έργο έχει σωθεί μόνο ο επίλογος του τετάρτου βιβλίου.

Ο θάνατος,σύμφωνα με τον Φιλόδημο,είναι κοινός σ’ όλους τους ανθρώπους, τόσο στους ισχυρούς,όσο και στους αδυνάτους.Κατά συνέπεια,ο θάνατος δεν θα πρέπει να δημιουργεί φόβο και δέος στους ανθρώπους.

Ια. Διατριβαί.

Εισηγητής του νέου φιλολογικού είδους ,της διατριβής, υπήρξε ο κυνικός φιλόσοφος Βίων ο Βαρυσθενίτης,ο οποίος εγκατέλειψε την αυστηρότητα και ακαμψία της κυνικής φιλοσοφίας και άρχισε να χρησιμοποιεί ως μέσο φρονητισμού την διακωμώδηση και τον ηθικό έλεγχο. Από την προσπάθεια αυτή ξεπήδησε η “διατριβή”

Μερικές από τις διατριβές του

1. Περί του καθ’Ομηρον αγαθού βασιλέως (P.Herc. 1507)
2. Περί σημειώσεων (P.Herc. 1065)
3. Περί αρετών και των αντικειμένων κακιών (P.Herc, Paris 2) περιλάμβανε τουλάχιστον δέκα βιβλία(το 9ον βιβλίο αποτελεί ο P.Herc. 1424, περί οικονομίας
4. Περί ηθών και βίων
5. Περί οργής (P.Herc.182)
6. Περί παρρησίας (P.Herc. 1471)
7. Περί φθόνου
8. Περί υπερηφανίας
9. Περί κολακείας
10. Περί οικονομίας
11. Περί πλούτου

Η σύντομη αυτή παρουσίαση του κολοσσιαίου έργου του Φιλόδημου θέλει απλά και μόνον να

Συντάχθηκε απο τον/την administrator
Κυριακή, 08 Ιανουάριος 2012 15:28 -

δείξει πως πρόκειται για μια ιδιαίζουσα πνευματική προσωπικότητα, όχι μόνο της ελληνιστικής εποχής, αλλά και της ελληνικής εν γένει γραμματείας.

Τα ενδιαφέροντα του Φιλόδημου κάλυπταν ένα τεράστιο εύρος: λογική, ηθική και πολιτική φιλοσοφία ,θεολογία. φυσική ,αισθητική, ρητορική ,ιστορία της φιλοσοφίας και φυσικά ποίηση.

Σήμερα οι πάπυροι του Ερκολάνο ευρίσκονται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Νάπολης.

Επιγράμματα

Το επίγραμμα ήταν αρχικά μια επιγραφή σε ένα αντικείμενο ή κάποιο σημείο.Στην πρώιμη περίοδο οι επιγραφές ήταν έμμετρες και ανώνυμες. Σε ελεγειακό δίστιχο.

Ο πρώτος γνωστός επιγραμματοποιός ο Σιμωνίδης ο Κείος (557/56-468 π.Χ.) που έγραψε επιτύμβια επιγράμματα στους πεσόντες των περσικών Πολέμων.

Το γνωστό επίγραμμα

“Ξένε, πες στους Σπαρτιάτες πως εδώ

Θαμμένοι βρισκόμαστε

Στις εντολές τους πιστοί ”

Τον 4ον αιώνα το επίγραμμα γίνεται πιο έντεχνο, ενώ κάνουν την εμφάνισή τους και επιγράμματα αναθηματικά ή επιτάφια που δεν είναι πια επιγραφές αλλά αυτοτελή ποιήματα

Η πρώτη ανθολογία επιγραμμάτων δημοσιεύεται το 100 π.χ και είναι δημιούργημα του Μελεάγρου. Στην πρώτη αυτή ανθολογία δεν περιλαμβάνονται επιγράμματα του Φιλόδημου. Καμία από αυτές τις συλλογές δεν σώθηκε αυτόνομα.

Η γνώση που έχουμε σήμερα για τα επιγράμματα οφείλεται σε δύο πηγές στην Παλατινή Ανθολογία (1813-1817) που φυλάσσεται στη βιβλιοθήκη της Χαϊδελβέργης .Ο Κωνσταντίνος Κεφαλάς ιερωμένος και λόγιος χρησιμοποίησε σαν βάση τις τρεις αρχαίες συλλογές (Μελεάγρου,Φιλίππου και Αγαθία) καθώς και άλλες νεώτερες και συνέθεσε την ανθολογία που έχουμε σήμερα (Παλατινή) και η οποία περιλαμβάνει 3.700 ποιήματα και καλύπτει ποίηση 17 αιώνων,αρχίζοντας από τον 7ον π. Χ και φθάνοντας στον 10ον μ.Χ. αιώνα.

και την Πλανούδεια Ανθολογία (1301) . (Ο Μαξιμος Πλανούδης 1255-1305 ένας μορφωμένος

μοναχός τελείωσε στην Κωνσταντινούπολη την ανασύνθεση της Ανθολογίας του Κεφαλά που περιλαμβάνει 2400 επιγράμματα και είναι πιο σύντομη από την Παλατινή και σώζεται στην Μαρκιανή Βιβλιοθήκη. Τριάντα (30) ποιήματα και στις δύο ανθολογίες ανήκουν στον Φιλόδημο.

Ο Φιλόδημος γράφει ερωτικά ποιήματα εξιστορώντας ερωτικά πάθη ,όταν αυτά έχουν καταδικαστεί από τον Επίκουρο με το σκεπτικό ότι υπονομεύουν ή αντιστρατεύονται το ιδεώδες της αταραξίας,

Το σκεπτικό είναι ότι πρέπει να υπήρχε συνείδηση μεταξύ των επικουρείων ότι ή ποίηση αποδίδει τη ζωή, ενώ η φιλοσοφία την ερμηνεύει και την προσανατολίζει.

Τρία Επιγράμματα του Φιλόδημου

Αύριο αγαπητέ μου Πείσων, ο φιλόμουσος φίλος σου θα σε φέρει
στο φτωχικό του κονάκι από τις τρεις το απόγευμα
για να σου παραθέσει δείπνο για την ετήσια επέτειο στις είκοσι του μηνός.
Μπορεί να μη γευτείς μαστάρια ζώνων και χιώτικο κρασί,
όμως θα δεις πιστούς συντρόφους και θ' ακούσεις απαγγελίες και τραγούδια
πολύ πιο γλυκά κι από αυτά που άκουσαν οι Φαίακες.
Κι αν κάποια στιγμή γυρίσεις τα μάτια σου και προς εμένα, Πείσων,
Η φτωχική επέτειος θα γένει πιο πλούσια

ΔΗΜΩ

Ερωτεύθηκα κάποια Δημώ από την Πάφο.δεν είναι περίεργο.
Μετά κάποια Δημώ από τη Σάμο.τίποτα σπουδαίο.
Τρίτη πάλι μια Δημώ από τις Υσίες.(μια στην Αργολίδα και μία στην Βοιωτία) δεν είναι πια
παιχνίδι.
Τέταρτη ήρθε η Δημώ από την Αργολίδα.
Οι ίδιες οι Μοίρες πρέπει να με ονόμασαν Φιλόδημο
Για να φλογίζει την καρδιά μου πάντα κάποια Δημώ.

Η Δημώ και το Θέρμιον είναι θάνατος για μένα.Η μία είναι εταίρα,
ενώ η Δημώ δεν έχει γνωρίσει ακόμα τις χαρές της Αφροδίτης
Τη μια μπορώ και τη χαίρομαι, την άλλη όμως δεν επιτρέπεται.
Στ'ορκίζομαι Κύπρι, δε ξέρω ποιά από τις δύο ποθώ περισσότερο.
Θα πω τη μικρή Δημώ, την παρθένα.Γιατί δε θέλω από τα έτοιμα,
αλλά αντίθετα ποθώ ότι κρατούν προσεκτικά κρυμμένο.
(Παλατινή ανθολογία -Κεφαλάς).

Τελειώνοντας θέλω να τονίσω ότι οι πάπυροι αυτοί , είναι οι μόνοι πάπυροι που βρέθηκαν

σε ευρωπαϊκό έδαφος (εκτός από τον πάπυρο του Δερβενιού).

Επίσης μέχρι της ανακάλυψης των παπύρων γνωρίζαμε λίγα για τον Επίκουρο μέσα από το 10 βιβλίο του Διογένη του Λαέρτιου όπως Κύριαι Δόξαι , καθώς επίσης και τρεις επιστολές. Επιστολή προς Ηρόδοτο, Επιστολή προς Πυθοκλή και Επιστολή προς Μένικο. Τώρα ανοίγεται ένα καινούργιο κεφάλαιο για την φιλοσοφία του Επίκουρου. Μια άλλη σημαντική ανακάλυψη είναι και ο πάπυρος με επιγράμματα του Ποσειδιππου (280 πχ-240 πχ) από την Πέλλα που βρέθηκε στην Αίγυπτο. Μέχρι τώρα γνωρίζαμε δύο ποιήματά του που περιλαμβάνονται στην Παλατινή Ανθολογία. Τώρα έχουμε στην διάθεσή μας 112 ποιήματα και επίσης έχουμε ενδείξεις ότι ο θεματολογικός διαχωρισμός των επιγραμμάτων σε επιτύμβια, αναθηματικά και ερωτικά ανάγεται στον 3ον π.χ αιώνα και είναι λειτουργικότερος ως προς τη σχέση τίτλου και επιγράμματος, αντίθετα από τις αυθαίρετες ενίοτε κατατάξεις των βυζαντινών. <http://ellinis.blogspot.com/>

[ΟΛΗ Η ΤΑΙΝΙΑ THE BLACK Μπεεε ΕΔΩ](#)

Η [ΣΤΟ 24GRAMMATA ΕΔΩ](#)